

سنجش صلاحیت و رتبه‌بندی معلمان

علی‌اصغر فانی

در جامعه يك ميليوني فرهنگيان محترم، همگي داراي عملکرد يكساني نيستند و لازم است در يك دوره تناوب مثلا هر سه سال يكبار از عملکرد نيروي انساني اين بزرگ‌ترين دستگاه دولتي کشور يعني وزارت آموزش و پرورش، ارزيابي صورت پذيرد و متناسب با تلاش و اثربخشي همکاران فرهنگي پاداش، افزايش حقوق ويژه و احيانا توبیخ و کسر حقوق را اعمال کرد. به عبارت ديگر رتبه‌بندی معلمان صورت پذيرد. گروهی رتبه‌بندی را صرفا افزايش حقوق مي‌دانند و اعتقاد دارند که هر از چندگاهی اقدامی در جهت افزايش حقوق صورت پذيرد تا گامی در جهت ترميم حقوق و جبران تورم برداشته شود. در حالی که ضمن تاکيد و به اتکای قوانین موجود بايد حقوق کارکنان دولت متناسب با تورم افزايش يافته و رتبه‌بندی اقدامی برای نوعی تشويق برای معلمي است که حتی فراتر از وظايف عادي در رشد و شکوفايي استعداد دانش‌آموزان عمل کرده و فرزندان ايران اسلامي را به خوبی تربيت مي‌کنند. معلمي که از حقوق ناچيز خود و يا جلب کمک خیرين، درمان و حتی تغذيه دانش‌آموزان را پیگیری مي‌کنند. اميرالمومنين علي(ع) در بخشي از نامه 53 نهج‌البلاغه مي‌فرمايند: «ولا يکونن المحسن والمسي و عندک بمنزله سواء» و نبايد نیکوکار و بدکار در نزد تو برابر باشند. حال که به ضرورت رتبه‌بندی معلمان واقف شدیم، پيش‌نيازها و الزامات آن را بررسی مي‌کنيم: ارزيابي حرفه‌اي معلمان، لازمه رتبه‌بندی، تعيين صلاحيت‌هاي حرفه‌اي معلمان است. بدون بررسی صلاحيت‌ها نمی‌توان معلمان را رتبه‌بندی کرد. اما تعيين شايستگي‌هاي معلمان به دو عامل ضوابط و معيارها و نظام مدیریتی ارزيابي بستگی دارد:

1- ضوابط و معيارها: معيارها بايد با وظايف معلمي همبستگی داشته باشد. پيش‌بینی و گنجاندن ملاک‌هایی که ارتباطی به وظايف معلمان ندارد، ما را از هدف رتبه‌بندی دور مي‌سازد. معيارها بايد با کارکردها و ساحت‌هاي 6گانه تربيت (تربيت اخلاقي و معنوي- تربيت اجتماعي و سياسي- تربيت حرفه‌اي و اقتصادي- تربيت بدني- تربيت زيباشناختي و تربيت علمي و فناورانه) سازگار باشد.

از سوي ديگر مثل همه معيارها بايد معين و قابل سنجش و اندازه‌گيري باشد.

2- نهاد ارزیابی‌کننده: اصولاً ارزیابی عملکرد باید به دور از توصیه و سفارش افراد ذی‌نفوذ صورت گیرد. بهتر است ارزیابی عملکرد نه توسط ادارات آموزش و پرورش بلکه توسط نهادهای خارج از آموزش و پرورش و به دور از اعمال نفوذ و پذیرش سفارش صورت پذیرد. نهادهای غیردولتی و مسوولیت‌پذیر می‌توانند این مهم را عهده‌دار شوند.

نهاد غیردولتی می‌تواند از سازمان اداری و استخدامی برای ارزیابی بر اساس ضوابطی مجوز گرفته و عمل ارزیابی را انجام دهد. گزینه دیگری که می‌تواند ارزیابی معلمان را پیگیری کند، «سازمان نظام معلمي» است که مانند سازمان نظام مهندسی یا سازمان پزشکی و... يك سازمان عمومی غیردولتی هستند و رتبه مهندسين یا پزشكان را انجام می‌دهند. سازمان نظام معلمي می‌تواند به عنوان يك سازمان عمومی غیردولتی بازوی قوی برای آموزش و پرورش عمل کند که در عین حال که جلوی بزرگ‌تر شدن اندازه سازمان آموزش و پرورش را می‌گیرد، می‌تواند بخشی از امور جاری آموزش و پرورش را عهده‌دار باشد.

رتبه‌بندی که در سال 1401 صورت گرفت نه تنها در تعیین ضوابط و معیارها، شرایط را رعایت نکرده بود بلکه در اجرا نیز با مشکلات جدی مواجه شد. دولت با هزینه بیش از 38 هزار میلیارد تومان نه تنها در معلمان انگیزه را تقویت نکرد، بلکه باعث کاهش انگیزه آنها شد. امید است در بررسی شکوایه‌های معلمان با اصلاح فرآیند رتبه‌بندی ضوابط به اجرای عدالت نزدیک شویم.